

Rozamund Lupton

POŽAR

Prevela
Dubravka Srečković Divković

Laguna

Naslov originala

Rosamund Lupton

AFTERWARDS

Copyright © Rosamund Lupton 2011

Translation copyright © 2012 za srpsko izdanje, LAGUNA

*Sinovima
Kozmu i Džou*

Najponosnija sam na svetu.

Kupovinom knjige sa FSC oznakom
pomažete razvoj projekta odgovornog
korišćenja šumskih resursa širom sveta.

SW-COC-001767

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

U trunku svetovi da ti stanu,
u cvetu nebu da se diviš,
beskraj da držiš na jednom dlanu,
večnost u satu da proživiš.

Vilijam Blejk – „Predosećanje nevinosti“

Prolog

Nisam mogla da se pomaknem, čak ni malim prstom da mrdnem, da trepnem okom. Nisam mogla da otvorim usta i zavrištim.

Batrgala sam se, *koliko sam mogla*, da pomerim ogromno, teško truplo u koje mi se telo pretvorilo, ali našla sam se zarobljena ispod korita džinovskog broda koji je potonuo na okeansko dno i bilo je nemoguće pomaći se.

Kapci su mi bili zapečaćeni. Bubne opne popucale. Glasne žice iskidane.

Mrkli mrak i muk, i takva težina; kilometar crne vode nada mnom.

Samo je jedan izlaz, rekoh sebi, a misleći na tebe, i tad iskliznuh iz nastradalog broda svoga tela u crni okean.

Zaplivala sam svom snagom naviše ka dnevnom svetlu. Ipak nije bio kilometar.

Jer odjednom sam se obrela u belojoj sobi, bleštavoj i sjajnoj, punoj oštrog mirisa antiseptika. Čula sam glasove, svoje ime.

Videla sam da je telesni deo mog bića u bolničkoj postelji. Posmatrala sam doktora kako mi zadiže kapke i uperuje mi

svetlo u oči; drugi je podešavao nagib pod mojom glavom, treći mi je priključivao infuziju.

Nećeš biti u stanju da poveruješ u ovo. Ti si čovek koji ume da zajazi reke i savlada planine; čovek koji *zna* zakone prirode i fizike. „Trice!“, odgovaraš televizoru kad god neko na njemu pomene bilo šta paranormalno. Iako ćeš pred svojom suprugom biti pristojniji, pa nećeš moje reči opisati kao hranu za svinje, ipak ćeš smatrati da je to nemoguće. Ali vantelesna iskustva se *dogadaju*. Pročitao ćeš o njima u novinama; čućeš ljude da o njima pričaju na Radiju 4.

No, ako je ovo stvarnost, šta treba da radim? Da se proguram između doktora, odgurnem laktom sestru koja mi brije glavu? „Pardon! Samo da prođem! Izvinjavam se! To je moje telo, rekla bih. U stvari sam upravo ovde!“

Pomišljala sam na smešne besmislice jer sam se uplašila.

Uplašila sam se toliko da mi je bilo muka, ježila sam se, tresla.

A kad sam osetila strah, setila sam se.

Vrelina koja prži, podivljali plamenovi, dim što guši.

Škola je gorela.

1

Ti si tog popodneva bio na onom važnom sastanku u Bi-Bi-Siju, pa sigurno nisi osetio snažni, topli povetarac – „Bogomdano vreme za sport“, govorili su roditelji jedni drugima. A ja sam pomislila da će Bog, ako postoji, biti pomalo prezauzet gladnima u Africi ili napuštenim siročićima u Istočnoj Evropi da bi se trudio da obezbedi besplatan klima-uređaj za trku u vrećama u Sidli hausu.

Sunce je obasjavalo bele crte izvučene po travi; pištaljke oko nastavničkih vratova blistale su; dečje kose su se sijale i belasale. Dirljivo prevelika stopala na tim nožicama skakutala su po travi dok su se takmičili na sto metara, u trci s vrećama, na stazi s preponama. Škola se i ne vidi baš dobro u leto, zaklonjena onim ogromnim okresanim hrastovima, ali znala sam da su deca polaznog odeljenja još u zgradi, pa sam pomislila kako je šteta što i najmlađi nisu mogli da izađu i da uživaju u letnjem poslepodnevu.

Adam je na sebi imao bedž s natpisom „Imam 8 godina!“ koji je dobio od nas u čestitki – koliko tog jutra. Dojurio je do mene ozareno glava, pošto je krenuo da donese svoju tortu

iz škole *odmah sad!* Rouina je trebalo da donese medalje, pa je pošla s njime; Rouina koja je pre tolikih meseci bila čak u Sidli hausu zajedno sa Dženi.

Kad su otišli, obazrela sam se da vidim je li Dženi stigla. Mislila sam da će posle one propasti s maturskim ispitima* *odmah* naleći da ponovo polaže, ali ona je i dalje želela da radi u Sidli hausu kako bi skupila pare za nameravano putovanje u Kanadu. Čudno mi je kad pomislim da sam se toliko brinula zbog nje.

Smatrala sam da je i privremeni posao nastavnog asistenta u sedamnaestoj godini za nju već dovoljan izazov – a sad se još prihvatila i da bude školska bolničarka tog popodneva.

„*Malčice si premlada da uzimaš na sebe toliku odgovornost.*“

„*Ovo je školski dan sporta, mama, a ne sudar na magistrali.*“

Ali sad joj se smena bližila kraju – bez ikakvih nemilih događaja – i uskoro je trebalo da izađe i pridruži nam se. Bila sam ubeđena da umire od želje da izađe iz te male zagušljive lekarske sobe, šćućurene pod krovom škole.

Za doručkom sam primetila da je obukla onu crvenu suknju s karnerićima i oskudnu majičicu, pa sam joj rekla da to i ne izgleda preterano profesionalno, ali kad je pa Dženi slušala moje savete u vezi sa odećom?

„*Zahvali svojoj srećnoj zvezdi što nisam došla u plicacima.*“

„*Misliš na one farmerke što dečacima vise na pola dupeta?*“

„*Aha.*“

* U engleskom obrazovnom sistemu maturski ispiti polažu se nezavisno od završene srednje škole i nisu obavezni, sem za one koji žele da upišu fakultet. (Prim. prev.)

„*Uvek imam želju da se prišunjam i lupim im cajper.*“
Pala je od smeha.

A duge noge joj stvarno izgledaju prilično divno ispod te prekratke, prozirne suknjice, pa sam i protiv svoje volje bila pomalo ponosna. Mada je te duge noge nasledila od tebe.

Na igralište je pristigla Mejzi, sa iskricama u plavim očima, lica pretvorenog u džinovski osmeh. Neki je odbacuju kao bogatu ložačicu u majici s natpisom PROVOD (dugih rukava, da se razlikuje od ostalih), ali većina nas je voli.

„Grejsi“, rekla je zagrlivši me. „Došla sam da povezem Rouinu kući. Javila mi se maločas porukom, kaže da je u podzemnoj železnici krkljanac. Dakle, šofer-mama, izvol' te doći!“

„Otišla je po medalje“, kazala sam ja. „A Adam je otišao s njom po svoju tortu. Samo što se nisu vratili.“

Osmehnula se. „Koja je torta ove godine?“

„Čokoladna crna iz *Marksa i Spensera*. Adi je prokopao kašikom rov, pa smo povadili sve krckave kuglice i ubacili vojnike. To je sad torta iz Drugog svetskog rata. Što jeste nasilno, ali se uklapa s njegovim trenutnim školskim aktivnostima, pa mislim da nikome neće smetati.“

Nasmejala se. „Sjajno.“

„I nije baš, ali on smatra da jeste.“

„*Je li ti ona najbolja drugarica, mama?*“, upitao me je nedavno Adam.

„*Verovatno jeste*“, kazala sam ja.

Mejzi mi je predala „jednu sitnicu“ za Adama, predивно umotanu, a ja sam znala da je unutra neki savršeno odabran poklon. Izvanredna je kad su posredi pokloni. To je jedna

od onih bezbroj osobina koje volim kod nje. Uz to volim i što se takmiči u trci majki svake-svakijate godine otkako je Rouina u Sidli hausu, i uvek bude poslednja s kilometrom zakašnjenja, ali njoj *puca prsluk!* Nikad nije imala nijednu stvarčicu od likre i za razliku od svih ostalih mama Sidli hausa – nikad nije bila u teretani.

Znam. Razvlačim sad tu sa Mejzi na osunčanom igralištu. Ali teško je. Ono do čega upravo stižem naprosto je prokletu teško.

Mejzi je otišla da potraži Rouinu u školi.

Ja sam pogledala na sat; još malo pa tri.

I dalje ni traga ni glasa Dženi i Adamu.

Nastavnik fizičkog dunuo je u pištaljku, označivši da će upravo početi poslednja trka – štafeta – pa se drao kroz megafon da ekipe zauzmu mesta. Ja sam se sekirala da Adiju ne prave problem što nije na označenom mestu.

Osvrnula sam se ka školi, pomislivši kako ću ih sigurno svakog časa ugledati kako idu ka meni.

Iz školske zgrade izbijao je dim. Gust crn dim, kao sa praznične lomače. Najviše pamtim smirenost. Odsustvo panike. Ali sam znala da sve brže juri ka meni, kao pomahnitao kočijaš.

Moram da se sklonim. Brzo. Ne. Nisam ja u opasnosti. Ova strahota ne preti meni. U opasnosti su mi deca.

I to me je grunulo u grudi, svom snagom.

Tamo gori, a ona su unutra.

Ona su unutra.

Tad sam već trčala brzinom vriska. Toliko žestoko trčala da nisam imala kad da dišem.

* * *

Vrisak u trku koji neće moći da se zaustavi dok ih oboje ne budem privila na grudi.

Kad sam preletela preko staze, s mosta su se začule sirene kako trešte. Ali vatrogasna kola nisu se pomerala. Put su im preprečavali prazni automobili kod semafora, a iz ostalih kola su iskakale žene, ostavljajući ih nasred puta, i trčale mostom ka školi. No sve su majke prisustvovalе danu sporta. Otkud tu sve te žene što zbacuju s nogu cipele visokih potpetica, saplicu se u papučama, vrište dok trče, kao ja? Prepoznala sam majku jednog malog iz polaznog razreda. To su bile majke četvorogodišnjaka koje su po običaju došle po svoju decu. Jedna je bila ostavila malo dete u svom napuštenom SUV-u i dečaćić je udario u prozor dok je posmatrao svoju majku u toj sablasnoj trci majki.

A onda sam se tamo našla prva, pre drugih majki, jer njima je još predstojalo da pređu put i dotrče stazom.

A četvorogodišnjaci su bili postrojени ispred škole sa učiteljicom, u vidu urednog malog krokodila; sa učiteljicom je bila i Mejzi, grleći je jednom rukom, i videlo se koliko je učiteljica potresena. Iza njih je crni dim sukljao iz škole kao iz fabričkog dimnjaka, prljajući letnje plavo nebo.

I Adam je bio napolju – *napolju!* – kod one bronzane statue – i jecao je privijen uz Rouinu, a ona ga je snažno stezala. I u tom trenutku olakšanja, iz mene se izlila ljubav ne samo prema mom sinu već i prema toj devojci što ga je tešila.

Dozvolila sam sebi na jedan čas, možda i na dva, da osetim zbog Adama olakšanje koje mi je čupalo utrobu, a onda

sam pogledom potražila Dženi. Plavu kosu sa bob-frizuricom, mršavu građu. Napolju nije bilo nikoga sličnog Dženi. Sirene su urlale s mosta.

A četvorogodišnjaci su počinjali da plaču jer su ugledali majke, koje su iz sve snage trčale stazom ka njima, lica obli-venih suzama, pruženih ruku, čekajući tren kad će zagrliti svaka svoje dete.

A ja sam se okrenula ka zgradi koja je gorela, ka crnom dimu što je kuljao iz učionica na drugom i trećem spratu.

Dženi.

2

Ustrčala sam uz glavne stepenice škole i otvorila vrata malog predvorja, i načas je sve izgledalo uobičajeno. Na zidu je visila ona uramljena fotografija prvih učenika Sidli hause, osmehivali su se mlečnim zubima. (Rouina je tad bila nesvakidašnje lepa, a Dženi naše nespretno pače.) Stajao je tu i jelovnik za ručak tog dana, u rečima i u slikama; pita s ribom i grašak. A mene je preplavila umirenost. Kao kad svakog drugog jutro ulazim u školu.

Pokušala sam da otvorim vrata na koja se ulazi iz predvorja u samu školu. Prvi put sam tad shvatila koliko su teška. Protivpožarna vrata. Ruke su mi se toliko tresle da nisam mogla ljudski da uhvatim bravu. A brava je bila vreća. Rukavi košulje bili su mi visoko podvrnuti. Spustila sam ih i navukla preko šaka. Onda sam otvorila vrata ka sebi.

Dozivala sam je vriskom. Bezbroy puta. I svaki put kad sam vrisnula njeno ime, dim mi je ulazio u usta, grlo, pluća, i na kraju više nisam mogla da vrištim.

Huka buktanja, šištanje i cvrčanje; džinovska vatrena zmija koja vijuga kroz zdanje.

Nada mnom se nešto srušilo. Čula sam i osetila udar.
A potom besna tutnjava jer je vatra osetila svež kiseonik.
Vatra je bila nada mnom.
Nada mnom je bila i Dženi.

Jedva sam razabrala put do stepenica. Krenula sam da se penjem, jara je bila sve jača, dim sve gušći.

Stigla sam na prvi sprat.
Vrelina me je udarila svom silinom u telo i lice.
Ništa nisam videla – bilo je crnije nego u paklu.
Morala sam da stignem do trećeg sprata.
Do Dženi.

Dim mi je ulazio u pluća, udisala sam bodljikavu žicu.

Spustila sam se četvoronoške, prisećajući se sa neke davne protivpožarne obuke iz moje stare škole da se tako može naći kiseonik. Nekakvim malim čudom našla sam ga i uspela da prodišem.

Puzala sam napred, slepica bez štapa, lupkajući prstima ispred sebe, u nastojanju da napipam sledeće stepenište. Procenila sam da bi trebalo upravo da prolazim kroz čitao-nicu sa ogromnim šarenim tepihom. Osetila sam tepih pod prstima, najlon koji se topio i kvrčio od toplote, jagodice prstiju su mi gorele. Uplašila sam se da će mi jagodice uskoro biti toliko ispečene da ništa neću moći da napipam. Bila sam kao onaj čovek iz Adamove knjige s mitovima, što se držao za Arijadninu nit da nađe izlaz iz lavirinta; samo što je moja nit bio tepih koji se topi.

Stigla sam do kraja tepiha i osetila da se površina menja; tad sam napipala i prvi stepenik.

Krenula sam da se penjem na drugi sprat, četvoronoške, držeći lice nisko zbog kiseonika.

I sve vreme sam odbijala da poverujem da je moguće da se sve to dešava. Ta zgrada se sastojala od dece mekih obrašćica, od vrzmanja po stepenicama, od konopaca za veš razapetih posred učionice, sa okačenim zastavicama od dečjih crteža. Sastojala se od čitanki i pričanki, od mekih taburea i voća isečenog na kriške u vreme odmora.

Bila je bezbedna.

Još jedan stepenik.

Svud oko sebe čula sam i osećala krhotine Dženinog i Adamovog detinjstva kako se ruše.

Još jedan stepenik.

Bila je to bitka. Ja protiv te žive vatre koja diše, koja hoće da ubije moje dete.

Još jedan stepenik.

Znala sam da do trećeg sprata nikad neću stići; da ću poginuti pre nego što uspem da stignem do nje.

Napipala sam je pri vrhu stepenica. Bila je uspela da pređe jedan niz naniže.

Ona je moje dete, ja sam tu, sve će biti kako treba. I sad je sve kako treba.

„Dženi?“

Nije ni progovarala niti se micala, huk vatre bio je sve bliži, a ja nisam mogla još dugo da dišem.

Pokušala sam da je poduhvatim kao da je još majušna, ali bila je preteška.

Povukla sam je niz stepenice, pokušavajući da je telom kao štitom zaklonim od vreline i dima. Nisam smela ni da razmišljam koliko je povređena. Još ne. Ne sve do podnožja stepenica. Ne dok se ne nađe na sigurnom.

Vapila sam ka tebi, nemo, kao da te telepatijom mogu pozvati da nam pomogneš.

A dok sam je vukla, stepenik po stepenik, nadole, pokušavajući da se iščupam iz razbuktane jare i pobesnelih plamenova i dima, razmišljala sam o ljubavi. Držala se za nju. I bilo je hladno i čisto i tiho.

Možda je i postojala telepatija između nas, jer u tom trenu ti si sigurno bio na tom sastanku sa urednicima-agentima Bi-Bi-Sija povodom nastavka tvoje serije *Neprijateljska životna sredina*. Obrađivao si vrole, sparne džungle i žeguće, sušne pustinje, i hteo si da naredni serijal bude o kontrastnim ledenim divljinama Antarktika. Zato mi možda i jesi upravo ti pomogao da zamislim nemo, belo prostranstvo ljubavi dok sam vukla Dženi niz stepenice.

Ali pre nego što sam stigla do prizemlja, nešto me je udarilo, odbacilo me napred, i sve je potonulo u mrak.

Dok sam gubila svest, razgovarala sam sa tobom.

Rekla sam: „*Nerođenoj bebi uopšte nije potreban vazduh, jesi li znao to?*“ Učinilo mi se da verovatno nisi znao. Dok sam bila trudna sa Dženi, našla sam sve što se o bebama moglo naći, ali ti si suviše nestrpljivo čekao njen dolazak da bi se baktao njenom uvodnom rečju. Zato i ne znaš da nerođena beba, dok pliva u plodovoj vodi, ne može da udahne, inače bi se udavila. Nema nikakve privremene škrge da bi mogla da pliva, poput ribe, sve do rođenja. Ne, beba sav kiseonik dobija iz pupčane vrpce kojom je spojena s majkom. Osećala sam se kao dovod kiseonika pričvršćen za malog neustrašivog ronioca.

Ali onog trena kad se rodila, taj dovod kiseonika je presečen i ona je stupila u nov element – vazduh. Usledio je časak tišine, sekunda na rubu litice, kao da stoji na ivici života i premišlja se. Nekada su imali običaj da pljesnu bebom kako bi začuli uspokojavajuće drečanje iz pluća punih vazduha. Sad pomno zagledaju kako bi uočili sićušno

podizanje bebinih mekih grudi, osluškuju njen dah – udah, izdah – kako bi ustanovili da je život u novoj vazdušnoj sredini započeo.

I tad sam zaplakala, a ti si zaklicao – doslovno zaklicao! – dok su kolica sa opremom za reanimaciju beba gurali napolje, više nije bilo potrebe za njima. Normalan porođaj. Zdravo novorođenče. Pridružilo se milijardama drugih ljudi na ovoj planeti koji dišu, udah, izdah, i ne razmišljajući o tome.

Sutradan mi je tvoja sestra poslala buket ruža s belom strnjičicom, koju kod nas zovu „dečji dašak“, a ima grozdove ljupkih belih cvetića. Ali dašak novorođenčeta nežniji je i od jednog jedinog padobrančića razduvanog maslačka.

Jednom si mi rekao: kad se gubi svest, od svih čula poslednji se gasi sluh.

U tami mi se učinilo da čujem Dženin dašak – pahulju maslačka.

3

Već sam ti ispričala šta se dogodilo kad sam došla k sebi – da sam se našla zarobljena ispod korita ogromnog broda koji je potonuo na okeansko dno.

Da sam iskliznula iz nastradalog broda svoga tela u crni okean i zaplivala svom snagom naviše ka dnevnom svetlu.

Da sam videla da je telesni deo mog „ja“ u bolničkoj postelji.

Da sam se uplašila, a kad sam osetila strah, setila sam se. Vrelina koja prži, podivljali plamenovi, dim što guši.

Dženi.

Istrčala sam iz te sobe da je nađem. Misliš da je trebalo da pokušam da se vratim u svoje telo? Ali šta ako opet ostanem zarobljena, beskorisno, u njemu, samo što ovaj put ne mogu da izađem? Kako onda da je nađem?

U zapaljenoj školi, tražila sam je po mraku i dimu. Sad sam se obrela u jarko osvetljenim belim hodnicima, ali očajnička potreba da je nađem bila je ista. U panici, zaboravila sam na sebe u bolničkoj postelji i prišla doktoru, pitajući

ga gde je: „*Dženifer Kavi. Sedamnaest godina. Moja ćerka. Bila je u požaru.*“ Doktor se okrenuo od mene. Pošla sam za njim, vičući: „*Gde mi je ćerka?*“ I dalje je hodao, udaljivao se od mene.

Prekinula sam dve medicinske sestre u razgovoru. „*Gde mi je ćerka? Bila je u požaru. Dženi Kavi.*“

Produžile su da pričaju.

I opet su se oglušile o mene, i opet.

Počela sam da vrištim koliko me grlo nosi, vrištala sam da me nebo čuje, ali svi oko mene bili su gluvi i slepi.

A onda sam se dosetila da sam to ja nema i nevidljiva.

Niko mi neće pomoći da je nađem.

Potrčala sam jednim hodnikom, sa odeljenja gde mi je bilo telo, na druga odeljenja, pa opet dalje, izbezumljeno tražeći.

„Ne mogu da verujem da si je izgubila“, oglasila se dadilja koja živi u mojoj glavi. Ona je tu došla neposredno pre nego što sam rodila Dženi, njen kritički glas zamenio je hvale moje učiteljice. „Tako je nikad nećeš naći, zar ne?“

Bila je u pravu. Panika me je pretvorila u Braunovu česticu koja šiba tamo-amo, bez ikakve logike i jasnog pravca.

Počela sam da razmišljam o tebi, šta bi ti radio, i uspela da se usporim.

Ti bi krenuo od donjeg sprata, s levog kraja, kao što radiš kod kuće kad se nešto bespovratno izgubi, pa bi išao prema desnom kraju, onda bi prešao na sledeći sprat, postupno sve prelazeći, i našao bi nestali mobilni / minđušu / „ojster“ karticu za prevoz / osmu knjigu *Zaćaranih zveri*.

Razmišljala sam o *Zaćaranim zverima* i zagubljenim minđušama zato što su mi te sitnice našeg života pomagale da nađem malo tla pod nogama, da se malo smirim.

Tako sam pošla hodnicima sporije, premda sam očajnički žudela da potrčim, i pokušavala da pročitam natpise umesto

da projurim kraj njih. Bilo je natpisa za liftove, za onkološko, za ambulante, za pedijatre – mini-kraljevstvo bolničkih odeljenja, operacionih sala i pomoćnih službi.

U vidno polje mi se zario natpis za mrtvačnicu i tu ostao usađen, ali ja u mrtvačnicu nisam htela. Nisam čak želela da je *uzmem u obzir*.

Videla sam natpis „Nesreće i hitni slučajevi“. Možda je još nisu preneli na odeljenje.

Potrčala sam ka njemu najbrže što sam mogla.

Ušla sam. Provezli su na kolicima neku ženu koja je krvarila. Jedan doktor je trčao, stetoskop ga je lupkao po stomaku; vrata odeljenja hitne pomoći zanjihala su se i otvorila, a beli hodnik je ispunilo kreštanje sirene, panika je odjeknula od zidova. Mesto hitnje, napetosti, bola.

Zavirivala sam u pregradu za pregradom, mlitave plave zavese razdvajale su potresne scene od zasebnih drama. U jednoj pregradi ležala je Rouina, jedva svesna. Do nje je jecala Mejzi, ali ja sam zastala samo koliko da vidim da to nije Dženi, a onda sam nastavila.

Na kraju hodnika nalazila se prostorija, pre soba nego pregrada. Primetila sam da ulaze doktori, a niko ne izlazi.

Ušla sam.

Tu je na krevetu na sredini sobe ležao neko jezivo pozleđen, okružen doktorima.

Nisam znala da je to ona.

Njen detinji plač razlikovala sam od plača drugih beba takoreći istog časa kad se rodila; kad ona doziva mamu, to je zvučalo jedinstveno, nepogrešivo prepoznatljivo među drugom decom; njeno lice sam odmah znala da pronađem koliko god da je prepuna pozornica. Poznavala sam je bliškije nego sebe.

Kad je bila beba, poznavala sam joj svaki kvadratni centimetar tela; svaku vlas u obrvama. Posmatrala sam ih kako se isrctavaju, potez po potez, kao olovkom, u prvim danima nakon rođenja. Mesecima sam zurila u nju iz sata u sat, iz dana u dan, dok sam je hranila iz svojih grudi. Bio je mrak tog februara kad se rodila, a kako se proleće preokretalo u leto, tako je donosilo i sve veću jasnoću u mom poznavanju nje.

Devet meseci je njeno srce kucalo u mom telu; dva udarca na svaki moj otkucaj.

Kako sam mogla ne znati da je to ona?

Okrenula sam se da izađem iz te sobe.

Tad sam ugledala sandale na toj jezivo pozleđenoj osobi na krevetu. Sandale sa svetlucavim kamenčićima koje sam joj kupila u *Raselu i Bromliju* kao šašavo preuranjen i vansezonski poklon za Božić.

Mnogi imaju takve sandale, mnogi i mnogi; sigurno ih proizvode na hiljade. Ne znače da je to Dženi. Molim te.

Njena blistava plava kosa bila je ugljenisana, lice oteklo i stravično ispečeno. Dva doktora su razgovarala o procentu PPT, pa sam shvatila da raspravljaju o tome koliki joj je procenat tela opečen. Dvadeset pet posto.

„Dženi?“, povikala sam. Ali nije otvorila oči. Je li i ona gluva za mene? Ili je u nesvesti? Nadala sam se da je u nesvesti, jer bol bi joj bio nepodnošljiv.

Izašla sam iz sobe, samo načas. Davljenik koji je izronio radi jednog jedinog udisaja pre no što će se vratiti u dubine tog saosećanja koje sam osetila gledajući je. Stajala sam u hodniku, zažmurila sam.

„Mama?“

Njen glas bih svugde prepoznala.

Pogledala sam u devojčicu koja je čučala u hodniku, obgrlivši sebi kolena.

Devojčicu koju bih prepoznala među hiljadu lica.

Moje drugo srce koje kuca.

Obavila sam je rukama.

„Šta smo mi, mama?“

„Ne znam, dušo moja.“

Možda izgleda neobično, ali nisam se čak istinski ni začudila. Vatra je spržila sve što sam nekada smatrala normalnim. Više ništa nije bilo smisljeno.

Pored nas su provezli kolica s Dženinim telom; okruživalo ih je lekarsko osoblje. Prekrili su je bili nekim čaršavom nalik na šator, da joj tkanina ne bi dodirivala opekotine.

Osetila sam kako se lecnula pored mene.

„Videla si svoje telo?“, upitala sam. „To jest, pre nego što su ga pokrili?“

Pokušala sam da te reči sročim delikatno, ali zveknule su snažno o pod, uobličile sirovo, svirepo pitanje.

„Aha, jesam. Otprilike može da se opiše kao *Povratak živog mrtvaca*, jelda?“

„Džen, zlato...“

„Jutros sam se brinula zbog miteserâ na nosu. *Zbog miteserâ*. Koliko je sad to smešno, mama!“

Pokušala sam da je tešim, ali ona je zavrtila glavom. Želela je da ne obraćam pažnju na njene suze i da poverujem tome što glumi preda mnom. Eto šta joj je bilo potrebno. Da verujem u nju koja je još ona vesela, živahna, bujna Dženi.

Jedan doktor je razgovarao sa sestrom dok su prolazili pored nas.

„Otac joj je pošao ovamo, nesrećnik.“

Požurile smo da te nađemo.

4

Veliki bolnički ulazni hol bio je prepun novinara. Privukla ih je tvoja televizijska slava nakon prikazivanja *Neprijateljske životne sredine*. „Nije to slava, Grejsi“, ispravio si me jednom. „Već prisnost. Kao što je prisna konzerva s pasuljem.“

Stigao je jedan lepo odeven čovek i svi koji su se muvali s kamerama i mikrofonomima pokrenuli su se ka njemu. Zapitala sam se da li se i Dženi oseća ranjivo i ogoljeno u tom mravinjaku ljudi, ali ako se tako i osećala, nije pokazivala. Uvek je bila hrabra na tebe.

„Ovo će biti samo kratka izjava“, rekao je čovek u odelu, naizgled razdražen njihovim prisustvom. „Grejs i Džennifer Kavi primljene su danas po podne u četiri i petnaest sa ozbiljnim povredama. Trenutno su im se zbog tih povreda posvetile naše specijalističke jedinice. Primljena je i Rouina Vajt, s manjim opekotinama i posledicama udisanja dima. U ovom trenutku nemamo opširnijih informacija. Biću zahvalan ako sad budete čekali *ispred* bolnice, a ne ovde.“

„Kako je izbio požar?“, upitao je jedan novinar ovoga u odelu.

„To je pitanje za policiju, ne za nas. Budite sad ljubazni.“

Nastavili su da izvikuju pitanja, ali mi smo gledale kroz stakleni zid hola tražeći tebe. Ja sam tražila pogledom naš prijus, a prva te je opazila Dženi.

„Evo ga.“

Izlazio si iz nekih nepoznatih kola. Sigurno su te dovezli ovi iz Bi-Bi-Sija.

Kad ti posmatram lice, ponekad mi je kao da gledam u ogledalo – toliko je prisno da je postalo deo mene. Ali tvoje uobičajeno lice sad je prekrivala maska strepnje, pa je bilo tuđe. Nisam dotad ni znala da se gotovo uvek osmehuješ.

Ušao si u bolnicu i bilo mi je skroz neprirodno što te vidim tu, u tom grozničavom, zastrašujućem, dezinfikovanim zdanju. Ti si u kuhinji i vadiš flašu vina iz frižidera, ili si u vrtu i ratuješ novim sredstvom protiv puževa, ili nas voziš nekud na večeru i ja sedim do tebe, žalim se na saobraćajni krkljanac i hvalim satelitsku navigaciju. Tvoje mesto je do mene na kauču i na desnoj polovini našeg kreveta, dok se u noći polako pomeraš ka mojoj polovini. Čak i kad se pojaviš na televiziji, u džungli na drugom kraju sveta, ja i deca gledamo te sa našeg porodičnog mekog kauča; strano primljeno posredstvom prisnog.

Nije ti mesto ovde.

Dženi ti je pritrčala i obujmila te obema rukama, ali ti nisi znao da je ona tu, pa si požurio dalje, maltene pritrčao prijemnom pultu, korakom trzavim od šoka.

„Ovde su mi žena i ćerka, Grejs i Dženi Kavi.“

Načas je recepcionarka reagovala, sigurno te je gledala na televiziji, a onda te je pogledala sa saosećanjem.

„Javiću doktoru Gavandeu, pa će on odmah doći po vas.“

Prsti su ti dobovali po pultu, oči su ti letele tamo-amo; životinja saterana uza zid.

Novinari te još nisu bili opazili. Možda ih je zavarala ta maska preko tvog starog lica. A onda je Tara, moja grozna koleginica iz *Ričmond posta*, zapucala ka tebi pravolinijski. Kad je stigla do tebe, osmehnula se. *Osmehnula*.

„Tara Konor. Poznajem vašu ženu.“

Nisi obratio pažnju na nju, preletao si pogledom sobu i opazio mladog doktora kako hita ka tebi.

„Doktor Gavande?“, rekao si.

„Da.“

„Kako im je?“ Tvoj tihi glas je vrištao.

Tad su te videli i ostali novinari i već su kretali ka tebi.

„Konsultanti će moći da vam daju potpuniju sliku“, kazao je doktor Gavande. „Vašu ženu su odvezli na skeniranje pa će je potom vratiti na naše odeljenje za akutni neurološki tretman. Ćerku su vam smestili u jedinicu za opekotine.“

„Želim da ih vidim.“

„Naravno. Vodim vas najpre do ćerke. Suprugu možete da vidite čim završe sa skenerom, što će biti za dvadesetak minuta.“

Kad si izašao iz predvorja s tim mladim doktorom, novinari su se još neko vreme tu zadržali, pokazujući neočekivano saosećanje. Ali Tara je bezobrazno pošla za vama.

„Šta mislite o Sajlasu Hajmanu?“, upitala te je.

Na tren si se okrenuo ka njoj, pošto si registrovao njeno pitanje, a onda si brzo nastavio da hodaš.

Mladi doktor te je hitro proveo pored ambulanti, sad pustih, s pogašenim svetlima. Ali u jednoj praznoj čekaonici još je bio uključen televizor. Zastao si načas.

Na ekranu, reporter Bi-Bi-Sijevih *Vesti 24 časa* stajao je ispred kapije škole. Često sam govorila Adiju kako je to primorska kuća koja je porasla prevelika za obalu, pa je morala

da se preseli u unutrašnjost. Sad je njeno pastelnoplavo pročelje s gipsanim ukrasima bilo pocrnelo i čađavo; prozorski okviri krem boje izgoreli, pa su otkrivali prizore unutrašnjeg uništenja. Ta pitoma stara zgrada, tako složeno prepletena sa Adamovom toplom rukom koja se držala za moju ruku početkom dana, s njegovim znojavim licem punim olakšanja krajem dana, bila je bezdušno obogaljena.

Izgledao si preneraženo, a ja sam znala o čemu razmišljaš, zato što sam isto to osetila dok mi se tepih topio pod rukama, a zidovi se rušili oko mene – ako vatra može tako da unakazi cigle i malter, šta će tek učiniti živoj devojci?

„Kako smo izašle odatle?“, upitala je Dženi.

„Ne znam.“

Na televiziji je reporter saopštavao poznate činjenice, ali ja sam, u šoku od slike na ekranu, ulovila samo delove onog što je pričao. Mislim da ti uopšte nisi ni slušao, samo si zurio u leš škole.

„...privatna škola u Linkolnu... uzrok trenutno nepoznat. Srećom, većina dece bila je na obeležavanju dana sporta. U suprotnom bi broj pozleđenih i mrtvih... Hitne službe nisu mogle da stignu na mesto zbivanja jer su očajni roditelji... Tek treba da se razjasni otkuda to da su predstavnici medija stigli pre vatrogasne službe...“

Tad se na ekranu pojavila gospođa Hili, pa se kamera usredsredila na nju, milostivo izbacivši iz kadra veći deo škole u pozadini.

„Pre sat vremena“, izgovorio je reporter, „razgovarao sam sa Sali Hili, direktorkom Pripreme škole 'Sidli haus'.“

Ti si produžio s mladim doktorom, ali Dženi i ja smo ostale još malčice da gledamo Sali Hili. Izgledala je besprekorno u ružičastoj platnenoj košulji i drap pantalonama, s lakiranim noktima koji su povremeno uletali u kadar.

Primitila sam da joj je šminka savršena; sigurno ju je popravila pred snimanje.

„Da li je u školi bilo dece kad je izbio požar?“, upitao je reporter.

„Da. Ali nije povređeno nijedno dete iz škole. To bih da naglasim.“

„Ne mogu da verujem da se našminkala!“, izustila je Dženi.

„Ona ti je kao one francuske skupštinske poslanice“, kazala sam ja. „Znaš na koje mislim, one što drže sjaj za usne do vladine dokumentacije. Šminka kao štiti pred licem nedaće.“

Dženi se osmehnula; mila, hrabra devojka.

„U školi se u trenutku požara nalazilo polazno odeljenje od dvadesetoro dece“, nastavila je Sali Hili. „Njihova učionica je u prizemlju.“

Služila se onim glasom kakvim je govorila na sastancima, zapovedničkim ali pristupačnim.

„Kao i sva ostala naša deca, učenici polaznog odeljenja imali su vežbe evakuacije u slučaju požara. Evakuisani su za nepuna tri minuta. Srećom, naše drugo polazno odeljenje bilo je na izletu u zoološkom vrtu, u sklopu završetka školske godine.“

„Ali *ipak* ima ozbiljno povređenih?“, upitao je reporter.

„O tome ne mogu ništa da kažem, izvinjavam se.“

Bilo mi je drago što neće pričati o Dženi i meni. Nisam bila sigurna da li iskreno ne zna, ili je pak diskretna nama za ljubav, ili naprosto pokušava da održi taj ružičastoplatnени privid da sve ide prema planu.

„Imate li neke predstave o tome kako je izbio požar?“, upitao je reporter.

„Ne. Još ne. Ali smem vam potvrditi da smo sprovodili sve mere predostrožnosti. Detektori toplote i dima direktno su nam povezani s vatrogasnom stanicom, a takođe...“

Reporter ju je prekinuo. „Ali vatrogasna kola nisu mogla da priđu školi?“

„Ja ne mogu znati kakva je bila njihova logistika što se tiče prilaza školi, samo znam da se alarm istog trena oglasio i u stanici. Pre dve nedelje su neki od upravo tih vatrogasaca dolazili da održe malo predavanje našim prvcima i omogućili su im da vide i vatrogasna kola. Ni sanjali nismo, niko od nas, da će...“

Nije dovršila rečenicu. Sjaj za usne i glas za sastanke nisu pomagali. Pod tom brižljivo složenom fasadom počinjala je da se ruši. Bila mi je draga zbog toga. Dok se kamera odvajala od nje i vraćala se pocrneloj školi, zastala je na neoštećenoj bronzanoj statui deteta.

Pristigle smo te u hodniku koji vodi u jedinicu za opekotine. Videlo se da si napet, da pokušavaš da se pripremiš za sve to, ali ja sam znala da te ništa ne može pripremiti za ono što ćeš unutra ugledati. Osetila sam kako je Dženi pored mene uzmakla.

„Ne želim da uđem.“

„Razumljivo je. Sve je u redu.“

Prošao si s mladim doktorom kroz leptir-vrata u jedinicu za opekotine.

„Trebalo bi da budeš uz tatu“, kazala je Dženi.

„Ali...“

„Negde u sebi znaće da si uz njega.“

„Ne želim da te ostavljam samu.“

„Ne treba mi bebisiterka, mislim stvarno. Zaboravljaš da i sama sad čuvam decu? A sem toga, treba da me obaveštavaš o tome kako napredujem. Ili ne napredujem.“

„Dobro. Ali neću se dugo zadržavati. Nemoj nikuda.“

Ne bih mogla podneti da je ponovo tražim.

„Važi“, kaza ona. „I neću pričati s nepoznatima. Obećavam.“

Priključila sam ti se dok su te uvodili u malu kancelariju, zahvalna što to rade korak po korak. Jedan doktor ti je pružio ruku. Učinilo mi se da deluje gotovo nepristojno zdravo, smeđa koža mu je sijala naspram belih zidova kancelarije, tamne oči su mu blistale.

„Ja sam doktor Sandu. Konsultant zadužen za negu vaše kćeri.“

Dok se rukovao s tobom, primetila sam da te je drugom rukom blago potapšao po mišici, pa sam znala da je sigurno i on roditelj.

„Izvolite, molim vas. Sedite, sedite...“

Nisi seo, već si stajao, kao što uvek činiš kad si napet. Jednom si mi rekao da je to atavistička, životinjska odlika, znači da si spreman za neposredan beg ili borbu. Tek sam sada to razumela. Ali kuda da pobegnemo, s kime da se borimo? Svakako ne s doktorom Sanduom i njegovim blistavim očima, blagim autoritativnim glasom.

„Hteo bih da krenem od onog što je pozitivno“, rekao je, a ti si zaklimao glavom, revnosno se slažući s njim. „*Koliko god da je surovo životno okruženje*“, izgovorio si jednom usred neke zabiti, „*uvek se nađe strategija preživljavanja.*“

Još je nisi bio video, ali ja jesam, pa sam slutila da „kretanje od onog što je pozitivno“ znači podmetanje pokojeg jastučeta udno litice pre no što nas bude gurnuo s nje.

„Vaša ćerka je uspela u onome što je najteže“, produžio je doktor Sandu. „A to je – izaći živ iz požara onakvog intenziteta. Sigurno poseduje ogromnu snagu karaktera i duha.“

Glas ti je bio ponosan. „I poseduje.“

„A to je već samo po sebi dovodi u određenu prednost, jer ta njena borbenost sada sve preokreće.“

Preusmerila sam pogled sa njega na tebe. Borice osmeha oko očiju još su ti bile tu; preduboko ih je urezala ranija sreća da bi ih moglo izbrisati to što se sad dešava.

„Moram iskreno da vam predstavim njeno stanje. Nećete u ovom trenutku moći da se izborite sa svim tim medicinskim izrazima, zato ću vam reći uprošćeno. Možemo posle dodatno razgovarati – sasvim sigurno ćemo dodatno razgovarati.“

Videla sam kako ti podrhtava noga, kao da se rveš s nagonom da pođeš kroz tu sobu, da pobegeš od nje. Ali morali smo da saslušamo.

„Dženifer je pretrpela ozbiljne opekotine po telu i licu. Zbog tih opekotina, unutrašnji organi su joj pod stresom. Takođe je pretrpela i pozlede od udisanja. To znači da su joj unutar tela organi za disanje, uključujući i deo pluća, opečeni i trenutno ne funkcionišu.“

Pozleđena je i iznutra.

I iznutra.

„U ovom trenutku, nažalost, moram vam reći da ima manje od pedeset posto šanse da preživi.“

Vrisnula sam na doktora Sandua: „Ne!“

Moj vrisak nije čak ni ustalasio vazduh.

Obujmila sam te rukama, bilo mi je potrebno da se uhvatim za tebe. Načas si se dopola okrenuo ka meni, kao da si me osetio.

„Dajemo joj snažne sedative da ne bi osećala nikakve bolove“, nastavio je doktor Sandu. „I obezbedili smo joj disanje pomoću aparata. Imamo visokospecijalizovan tim koji će za nju učiniti sve što je moguće.“

„Želim sada da je vidim“, izgovorio si ti glasom koji meni nije bio poznat.

* * *

Stajala sam tik uz tebe dok smo je posmatrali.

Tako smo radili dok je bila mala, kad dođemo kući iz nekog provoda. Ulazili smo u njenu sobu pa stajali i posmatrali je kako spava – meka ružičasta stopala što vire iz pamučne pižamice, svilena kosa preko pruženih ruku koje još nisu sezale preko glave. *Mi smo je stvorili*, pomislili bismo. Nekako smo zajednički stvorili to čudesno dete. Čokoladni trenuci, tako si ih zvao, koji nam nadoknađuju neprospavane noći, umor, borbe oko brokolija. Onda bismo je, svako zasebno, zagrlili ili poljubili, a onda – priznajem – uobraženo ponosni ulazili u našu sobu.

Bilo mi je drago, zbog tebe, što joj je lice sad u zavojima. Videli su joj se samo naduveni kapci i pozleđena usta. Opečene ruke i noge obavijala je nekakva plastika.

Dok smo je gledali, u nama se poput zmije otrovnice sklopčavala ona rečenica doktora Sandua. „*Ima manje od pedeset posto šanse da preživi.*“

Tad si naterao sebe da se ispraviš koliko si visok, a glas ti je bio jak.

„Sve će biti kako treba, Džen. Kunem ti se. *Oporavićeš se.*“

Zakletva. Jer kao ocu dužnost ti je da je štitiš; pa i kad u tome ne uspeš, opet bar ublažiš stvar.

Tad je doktor Sandu krenuo da objašnjava šta su ti intravenozni priključci, monitori, zavoji, i premda mu to nije bila namera, ubrzo se razjasnilo da će, ako se bude oporavila, biti zaslužan on, a ne ti.

Ali to kod tebe ne prolazi. Ne predaješ tek tako nekome drugom moć nad svojom ćerkom. Zato si stao da zapitkuješ. Čemu *tačno* služi ona cevčica? A ona? Za šta se ovo koristi? Učio si taj nerazumljivi jezik, tehnikalije. To je sad

bio svet tvoje ćerke, dakle i tvoj, pa ćeš zato naućiti njegova pravila; ovladaćeš njime. Ti si ćovek koji je sa šesnaest godina rasklopio automobilski motor i ponovo ga sastavio po uputstvu – ćovek koji hoće taćno da zna ćemu će pokloniti poverenje.

Sa šesnaest godina ja sam ćitala Džordž Eliot; sada jednako beskorisnu kao i uputstvo za automobil.

„U kojoj meri će joj ostati ožiljci?“, upitao si.

A kako je tek bio velićanstven tvoj optimizam! Tvoja hrabrost pred svim tim – nećuvena. Zнала sam da te *zabole* kako će izgledati, u odnosu na to da li će preživeti. Pitanje si postavio da bi pokazao svoju veru da *hoće preživeti*; da je najbitnije pitanje ožiljaka zato što će se jednog dana – hoće – suoćiti opet sa spoljnim svetom.

Oduvek si optimista bio ti; ja pak pesimista (*praktićar*, ispravljala sam te uvek). Ali sad je tvoj optimizam bio životodavna snaga i ja sam se za njega uhvatila.

Doktor Sandu, dobar ćovek, nije pomenuo nadu u tvom pitanju kad je odgovorio.

„Pretrpela je delimićne opekotine drugog stepena. Taj tip opekotina moće biti površinski, što znaći da je krvotok neoštećen i da će koža zarasti, ili pak dubinski, što neizbežno znaći ožiljke. Nažalost, potrebno je da prođe nekoliko dana da bi se pokazalo kakvog su tipa opekotine.“

Ušla je medicinska sestra. „Spremamo vam porodićnu sobu da moćete noćas prespavati ovde. Suprugu su vam vratili na akutno neurološko, to je odmah preko u ovom istom hodniku.“

„Mogu li sad da vidim suprugu?“

„Povešću vas ja.“

Dženi me je ćekala u hodniku. „Dakle...?“

„Biće ti dobro. Otegnuće se, ali biće ti dobro.“

I dalje se svom snagom držeći za tvoj optimizam, nisam imala srca da joj kaćem šta je rekao doktor Sandu.

„Još ne znaju za ožiljke“, nastavila sam. „Ne znaju da li su opekotine od onih koje ostavljaju ožiljak.“

„Ali moćda i nisu?“, upitala je glasom punim nade.

„Da.“

„Mislila sam da ću tako daveka izgledati.“ Zvućala je gotovo euforićno. „Dobro, moćda ne baš *savim* toliko grozno, kao maska za Noć veštica, ali nekako slićno. Zaista moćda uopšte neću imati ožiljke?“

„Tako je rekao konsultant.“

Lice joj se ozarilo od olakšanja; sva je zablistala.

Dok je gledala u mene, nije primetila da si izašao iz jedinice za opekotine. Okrenuo si se licem ka zidu, a onda iz sve snage raspalio šakama po njemu, kao da moćeš da oteraš ono što si upravo video i ćuo. I znala sam koliko je teško izvojevana tvoja nada; koliko je hrabrosti, koliko truda za nju bilo potrebno. Dženi to nije videla.

Zaćuli su se odjeci koraka u hodniku.

Ka tebi je jurila tvoja sestra, sa svojim policijskim vokitokijem, koji je krćao.

Istog trena osetila sam se kao višak. Da je Pavlovljev pas imao zaovu kao što je Sara, to bi bilo priznato kao emocionalni refleks. Znam. Nije pošteno. Ali od zaoštrenih osećanja postajem malćice popustljivija. Osim toga, nije to ni bilo neko iznenađenje, zar ne? Najvaćznija žena u tvom životu od tvoje desete godine pa dok nisi upoznao mene; zaova/svekrva u jedinstvenom pakovanju; nije ni ćudo što me zastrašuje.

Glas joj je bio zadihan.

„Bila sam u Barnsu, baktala se džointom zbog onih njihovih s drogom... O, boće mili, nebitno je gde sam bila, je li? Toliko mi je teško, Majki.“

To staro detinjasto ime kojim te zove. Ali kad te je posljednji put tako nazvala?

Zagrlila te je jednom rukom, snažno te stegla.

Neko vreme ništa nije govorila. Videla sam da joj se lice steže, pripremala se psihički da ti saopšti.

„Požar je podmetnut.“

5

Svaka Sarina reč bila je žilet koji treba progutati.

Neko je to svesno uradio. Bože blagi. *Svesno*.

„Ali zašto?“, upitala je Dženi.

Kad je imala četiri godine, prozvali smo je „Ptičica Zašto-Zašto“.

„*Ali zašto Mesec ne padne na nas? Ali zašto sam ja devojčica, a nisam dečak? Ali zašto Mogli jede mrave? Ali zašto deka ne može da ozdravi?*“ (Odgovori: zbog Zemljine težine; zbog gena; zato što su kiselkasti i hranljivi. Potkraj dana, iznureni: „Zato što je to prosto tako, zlato.“ Umoran odgovor, ali ipak odgovor.)

Na ovo „zašto“ nije bilo odgovora.

„Sećaš li se makar nečeg, Džen?“, upitala sam.

„Ne. Sećam se da mi je Ivo poslao poruku u pola tri. Ali to je sve. Ne sećam se ničega posle toga. Ničega.“

Sara te je ovlašno dotakla po mišici i ti si se trznuo ka njoj.

„Ko god da je to uradio, ubiću ga.“

Nikad te pre nisam videla tako razjarenog, kao da se boriš za opstanak. Ali bilo mi je drago zbog tvog gneva; on se sučelio s tim obaveštenjem i uzvratio borbom.

„Moram sad da vidim Grejs. A onda hoću da mi ispričaš sve što znaš. Čim je budem video. Sve.“

Požurila sam na moje odeljenje, pošto sam htela pre tebe da saznam u kakvom sam stanju, kao da te mogu na neki način pripremiti.

Sad su za moje telo bile priključene cevčice i monitori, ali disala sam bez ikakve pomoći tehnike, pa sam pomislila kako je to sigurno dobar znak. Bila sam u nesvesti, tačno, ali zaista sam izgledala maltene nepovređeno ako se ne računa uredno previjena rana na mojoj glavi. Možda i nisam u tako rđavom stanju.

„Ja ću onda biti ispred“, rekla je Dženi.

Nikada dotad nije nam dopuštala intimnost; činilo se čak da nikad ne razmatra mogućnost da nam je možda potrebna. Adam je taj koji izleti iz kuhinje kad god se zagrimo i poljubimo. „*Cmaču se! Bljak!*“ Ali Dženin radar nije otkrivao nikakvu postidnu roditeljsku strast. Možda je, poput većine puberteljki, mislila da je ta strast odavno nestala, dok ju je sama tek otkrivala i čuvala u najvećoj tajnosti. Zato me je i dirnula.

Čekala sam te; osluškivala sam šum kolica i pištavih aparata, tiho stupanje medicinskih sestara u platnenim patikama; želela da začujem tvoje korake, tvoj glas.

Sekunde su kuckale, a ja sam morala da budem uz tebe. Upravo sad! Molim te.

I ti si naišao trčeći po klizavom linoleumu ka mojoj postelji, jedna sestra ti je sklanjala kolica s puta.

Obujmio si moje telo snažnim rukama, čvrsto me privio uz sebe; mekoća tvoje platnene košulje za važne sastanke susrela se s mojom pogužvanom, krutom bolničkom spavaćicom. I načas je soba zamirisala na „persil“ i na tebe, ne na bolnicu.

Poljubio si me: jedan poljubac u usne, po jedan za sklopljene kapke. Na trenutak sam pomislila da će tvoja tri poljupca, kao kod onih princeza u nekoj staroj Dženinoj knjizi s bajkama, razbiti čaroliju i da ću *osetiti* tvoj poljubac – u to doba dana tvoja podrasla brada zagrebaće me po koži.

Ali sa trideset devet godina verovatno sam malo prematora da budem uspavana princeza.

A možda ni udarac u glavu nije tako lako izlečiti kao večitiću kletvu.

Tad sam se setila – ne bih ni mogla zaboraviti, čak ni za ta tri poljupca – da je Dženi napolju; da me čeka.

Znala sam da se ne smem probuditi, ne smem čak ni pokušati, još ne, jer ne mogu je ostaviti samu.

To razumeš, je li? Jer tebi je kao ocu posao da štitiš svoje dete, da je oporaviš kad je skrhana, a meni je kao majci posao da budem uz nju.

„Moja hrabra ženo“, rekao si.

Tako si mi se obratio neposredno pošto sam rodila Dženi. Osetila sam strašan ponos – kao da više nisam to bila ona obična ja, već neko ko se spustio užetom s Meseca.

Ali sad to nisam zasluživala.

„Nisam stigla do nje na vreme“, rekla sam ti, glas mi je odjeknuo gromko od krivice. „Morala sam ranije shvatiti da nešto nije u redu; morala sam ranije *stići*.“

Ali ti me nisi čuo.

Čutali smo – kad smo mi uopšte čutali zajedno?

„Šta se dogodilo?“, upitao si me, a glas ti se malčice prelomio, kao da se vraćaš kroz godine u nekadašnjeg puberteljku. „Šta se, dođavola, dogodilo?“

Kao da će nešto popraviti stvar ako shvatiš.

Krenula sam od snažnog, toplog povetarca na dan sporta.

* * *

Oči su ti sad sklopljene, kao da ćeš moći da mi se pridружиš ako i ti žmuriš. A ispričala sam ti sve što znam.

No ti me, dabome, nisi čuo.

„Dakle, zašto to onda radiš?“, obraća mi se šefovski onaj dadiljin glas. „Gubiš vreme! Džabe cepaš grlo!“ Kognitivni psihoterapeut poslao bi ga da spakuje prnje, ali ja sam se navikla na njega, a uz to smatram da je za svaku majku dobro da ima nekog šefa nad glavom, da bi znala kako je njenoj deci.

A i u pravu je, zar ne?

Zašto da ti pričam sad kad me ne čuješ?

Zato što su reči izgovoreni kiseonik između nas dvoje; vazduh koji brak udiše. Zato što smo razgovarali devetnaest godina. Zato što bih bila strahovito usamljena kad ne bih s tobom pričala. Pa tako nijedan psihoterapeut ovoga sveta, ma koju logiku primenio, ne može da me natera da začutim.

Jedna doktorica s nekom očiglednom namerom ide ka nama. Umiruje me što vidim da ima pedesetak godina; iz nje izbija umorna profesionalnost. Ispod odmerene teget suknje ima visoke, šiljate crvene cipele. Znam, glupo je što to zapažam. Ti gledaš u njenu pločicu sa imenom i titulom; u važne stvari. „Doktorica Ana-Marija Bejlstrom. Neurolog. Konsultant.“

Pitam se – da li crvene cipele nosi ta Ana-Marija u njoj?*

„Mislio sam da će gore izgledati“, kažeš doktorici Bejlstrom. Neurologu. Konsultantu. „Ali takoreći i nije povređena, zar ne? I sama diše, zar ne?“

Olakšanje u glasu povezuje ti reči u celinu.

* Aluzija na Ana-Mariju Marfi, noviju englesku pesnikinju, poznatu po obradi Andersenove bajke „Crvene cipelice“. (Prim. prev.)

„Bojim se da joj je povreda glave ozbiljna. Jedan vatrogasac nam je rekao da je na nju pao deo plafona.“

Kod doktorke Bejlstrom reči u celinu povezuje napetost.

„Refleks zenice joj nije jednak na oba oka i ne reaguje na stimulanse“, nastavlja ona, glasom zategnutim kao žica. „Skener, koji ćemo ponoviti, pokazuje znatnija oštećenja mozga.“

„Biće njoj dobro.“ Glas ti je žustar. Prsti ti se napeto stežu oko mojih. „Bićeš ti *odlično*, mila moja.“

Naravno da sam odlično! U stanju sam da citiram stihove srednjovekovnih pesama, da pričam o Fra Anđeliku i Obaminoj reformi zdravstva, o junacima *Začaranih zveri* – a koliko ljudi može sve to? Čak je i moja dadilja-šefica još prisutna, štaviše u punom zamahu. Misleća ja ne nalazim se u telesnoj meni, ali jesam tu, mili moj, neoštećenog uma.

„Moramo vas upozoriti da postoji visoka mogućnost da joj se nikad ne povrati svest.“

Okrećeš se od nje, govorom tela izjavljuješ: „Gluposti!“

A ja pomišljam da si u pravu. Ako bih pokušala, prilično sam sigurna da bih uspela da se vratim u svoje telo. Tada ću se – možda ne odmah, ali svakako uskoro – opet probuditi. *Povratiću svest*, da se izrazim jezikom doktorke Bejlstrom.

Doktorica Bejlstrom sad odlazi, oprezno stupajući na visokim šiljatim štiklama po klizavom linoleumu. Verovatno ti ostavlja vremena da ti se slegne to što je rekla. Tata je, sa svojom kapom lekara opšte prakse, čvrsto verovao da svakom treba dati to vreme.

Previše pričam. Kad si „izvan tela“, problem je u tome što ne moraš da udišeš radi nove rečenice, pa tako nema ni prirodnih fizičkih zastoja.

A ti si tako ćutljiv. Mislim da si potpuno prestao da mi pričaš. I toliko me hvata strah da počinem da vrištim na tebe.

„Dženi je teško povređena, mila“, kažeš. I moj strah biva kao rukom odnet jer nastupa saosećanje prema tebi. Govoriš mi kako će se oporaviti. Govoriš mi da ću se i ja oporaviti. Bićemo opet „kao bombona“.

Dok pričaš, ja ti posmatram ruke: snažne ruke koje su pre mnogo godina prenosile odjednom po tri kutije mojih knjiga iz prizemlja studentskog doma u moju sobu na vrhu zgrade; u utorak su prenele Dženinu novu komodu uz stepenice, u njenu sobu.

Je li ti i ličnost toliko snažna? Da li je zaista moguće da neko bude tako hrabar kao ti sad – tako gipko pun nade?

Pričaš o odmoru na koji ćemo otići kad „*sve preguramo*“.

„Ostrvo Skaj. I kampovaćemo. Adam će se oduševiti. Palićemo vatru, pecaćemo ribu za večeru. Dženi i ja možemo da se popnemo na Kulin. Adi sad može da se izbori s najnižim vrhom. Ti možeš da poneseš kamaru knjiga i da čitaš pored jezera. Šta misliš?“

Mislim da to zvuči kao raj na zemlji za koji nisam ni znala da postoji.

Mislim da ćeš, dok meni glava bude u oblacima, prevrnuti i nebo i zemlju da to ostvariš.

Vidim da je Sara pristigla na suprotni kraj odeljenja, telefonira. Poslovna, efikasna Sara. Kad si nas upoznao, osećala sam se kao da me saslušavaju zbog nečeg što sam nenamerno uradila pogrešno. Ali zbog čega? Zbog prestupa što te volim i što kujem zaveru da te preotmem od nje? Ili još gore, što sam pritvorna u osećanjima i ne volim te *dovoljno*? Ili možda – na to sam tipovala – što te nisam *dostojna*; što nisam dovoljno zanimljiva i lepa, savršeno *upečaljiva* kakva bih morala biti da bih polagala pravo na njenog brata i postala deo vašeg klana.

Čak i pre ovoga, sebe sam videla kako veslam ukrug po pačjoj bari u gumenom čamčiću, dok ona svojim životom krmani brzo, pravom linijom, ka jasno označenom odredištu. A gledaj me sad, nesposobna sam i da progovorim, vidim, pokrenem se, a kamoli još i da pomognem tebi, Džen, Adamu, glava mi je delimično izbrijana, na sebi imam odurnu bolničku spavaćicu – i ona je ujedrila, sposobna i spretna, za krmom.

Glas moje dadilje zvučao bi mnogo srećnije kad bih više ličila na Saru. Ubeđivao si me, dirljivo, da ti ne bio srećniji.

S njom je medicinska sestra i vidim da raspravljaju o telefonu, Sara se razmahuje policijskom legitimacijom, ali sestra je kao kremen-kamen i Sara opet izlazi. Primetio si je kad je pošla, ali ostaješ sa mnom.

Vraćamo se tom kampovanju na Skaju – plavosivom svodu nebesa, mirnoj plavosivoj vodi i ogromnim plavosivim planinama, meke boje toliko im liče da se maltene ne razaznaju jedno od drugoga; vraćamo se Dženi i Adamu, tebi i meni, nežno obojenima, nerazdvojenim. Porodici.

Napuštamo moje odeljenje i Skaj, i vidim Dženi kako me čeka u hodniku.

„Dakle, šta se zbiva s tobom?“, pita me glasom punim strepnje.

„Skeniraju me i ne znam ni ja šta mi već sve rade“, odgovaram.

Nije nam omogućila ljubavnu privatnost, shvatam, već medicinsku; kao što ja sad ostajem ispred ordinacije kad je odvedem lekaru opšte prakse.

„I samo to?“, pita.

„Zasad da. Uglavnom.“

Ne pita me detaljnije – boji se, rekla bih, da sazna nešto više.

„Tetka Sara je u porodičnoj sobi“, kaže. „Pričala je s nekim iz policijske stanice. Smešno, ali čini mi se da zna da sam ovde. Mislim, svaki čas se osvrće ka meni. Kao da me je na tren nazrela.“

Stvarno bi bio zakon baksuzluka ako bi se ispostavilo da je jedina osoba koja ima nekog pravog nagoveštaja o Dženi i meni – tvoja sestra.

Sad je sigurno kasno večer, a u porodičnu sobu ti je neko – ko? – doneo četkicu i pižamu i uredno ih stavio na jedan kraj uskog kreveta.

Sara sklapa telefon ugledavši te.

„Adam je kod školskog druga“, kaže. „Džordžina je krenula iz Oksfordšira i svratiće po njega. Činilo mi se da bi bilo najbolje ako noćas spava u svom krevetu, a u svakom slučaju je posebno blizak s Grejsinom mamom, zar ne?“

Usred svega ovoga Sara je našla prostora i vremena da razmišlja o Adamu. Imala je plemenitosti da se brine za njega. Nikad dosad joj nisam bila zahvalna.

Ali ti ne bi ni mogao uzeti Adama kod sebe, ne bi mogao sad kad te ja i Dženi već toliko pritiskamo bremenom.

„Jesi li razgovarala s policajcima?“, pitaš je.

Klima glavom, a ti čekaš da ti ispriča.

„Uzimamo izjave. Obaveštavaće me o svemu. Znaju da je posredi moja sestričina. Istražna ekipa radi na mestu požara.“

Govori glasom policijskog inspektora, ali vidim da je pružila ruku i da je ti prihvataš.

„Kažu da je vatra izbila u sobi za likovno, na drugom spratu. Pošto je zgrada stara, ima šupljine u tavanicama, zidovima i krovu – u osnovi, prostore koji spajaju učionice

i delove škole – što znači da su dim i vatra mogli da se šire najvećom brzinom. Protivpožarna vrata i ostale bezbednosne mere nisu je mogli sprečiti. I to je jedan od razloga što je požar tako brzo uspeo da zahvati čitavu zgradu.“

„A podmetanje?“, pitaš, i čujem kako te ta reč reže unutar usta.

„Verovatno je, više nego verovatno, da je upotrebljen akcelerator, verovatno beli špirit; on stvara specifičan dim koji svaki vatrogasac zna da prepozna na licu mesta. Kako je reč o učionici za likovno, i očekivalo bi se da će u njoj biti belog špiritusa, ali naši smatraju da je posredi velika količina. Nastavnica likovnog kaže da je beli špirit držala u zaključanom ormariću na desnoj strani učionice. Naši smatraju da je vatra krenula od levog ugla. Trebalo bi da nam detektor ugljenohidratnih isparenja sutra pruži više podataka.“

„Dakle, ne postoji sumnja?“, pitaš.

„Žao mi je, Majk.“

„Šta još?“, pitaš. Nužno ti je da saznaš sve. Ti si čovek koji mora da poseduje celokupne podatke o svemu.

„Istražni tim je utvrdio da su svi prozori na višim spratovima bili pootvarani“, kaže Sara. „To je još jedan znak da je požar podmetnut, pošto je tako napravljena promaja, pa je povukla vatru još brže kroz školu; naročito kad se ima u vidu današnji jači vetar. Direktorka nam je rekla da te prozore nikad ne ostavljaju širom otvorene, zbog opasnosti da neko dete ispadne.“

„Šta još?“, pitaš, i ona shvata da ti je nužno da znaš.

„Smatraju da je namerno odabrana učionica za likovno“, nastavlja. „Ne samo zato što pruža palioocu mogućnost da se izvuče – korišćenje akceleratora zakamuflirale bi ostale hemikalije za likovno – već i zato što je to najgore moguće

mesto za nastanak požara. Nastavnica likovnog nabrojala nam je koji su se sve materijali tu držali.

Imala je gomile papira i materijala za sečenje, što znači da se vatra mogla lako razgoreti i raširiti. Imala je i razne boje i vrste lepka, toksične i zapaljive. Bila je donela stare uzorke tapeta za kolaž, a oni su, po mišljenju ekipe, premazani veoma toksičnim zaštitnim lakom.“

Dok je opisivala taj pakao od otrovnih isparenja i zagušljivog dima, ja sam zamislila decu kako prave kolaže od mehurova vrelog vazduha i dinosauruse od papirmašea.

Klimaš joj glavom u znak da produži, te postojano nastavlja.

„U učionici su takođe bile boje u spreju. Kad se one izlože toploti, stvara se u njima pritisak te eksplodiraju. Isparenja od spreja mogu da pređu velike razdaljine iznad samog tla, sve do izvora paljenja, i da se brzinom munje vrata. Do učionice za likovno nalazi se jedna mala prostorija, nešto veća od plakara, u kojoj su držali sredstva za higijenu. I ona su izvesno sadržala zapaljive i toksične supstance.“

Začutala je, gleda u tebe; vidi koliko si bleđ.

„Jesi li uopšte jeo?“

To pitanje te razdražuje. „Nisam, ali...“

„Daj da dalje pričamo u kantini. Nije daleko odavde.“

Ne ostavlja mesta za pogovor. Kad si bio mlađi, je li te i tad podmićivala da bi jeo? Omiljena televizijska emisija ako pojedеш svu ovčarsku pitu?

„Reći ću im gde si, čisto za svaki slučaj“, kaže i time preduređuje svaku tvoju pobunu.

Drago mi je što će te naterati da jedeš.

Odlazi da osoblju mog odeljenja za akutni neurološki tretman saopšti gde ćeš biti; ti pak odlaziš da javiš ovima na odeljenju za opekotine.

Pošto si otišao, Dženi se okreće ka meni.

„Istina je to što je gospođa Hili rekla, da ne ostavljaju prozore otvorene. Još od one nezgode s požarnim stepenicama, paranoični su da im neko dete ne ispadne i ne povredi se. Gospođa Hili lično obilazi, neprekidno ih proverava.“

Začutala je načas i ja sam primetila da joj je nelagodno. Da se čak stidi.

„Znaš kad sam prišla tvom krevetu?“, kaže. „Pre nego što je tata stigao tamo?“

„Da.“

„Izgledala si veoma...“ Glas joj se koleba. Ali znam šta hoće da pita. Kako to da sam tako neozleđena u poređenju s njom?

„Nisam bila u zgradi toliko dugo kao ti“, odgovaram.

„Niti sam bila toliko blizu vatre. I imala sam bolju zaštitu.“

Ne izgovaram naglas da sam imala platnenu košulju s dugim rukavima koje sam mogla da navučem, i debele farmerke, i čarape i patike, a ne kratku lepršavu suknju i oskudnu majičicu, i sandale na kaišice, ali svejedno je pogodila.

„Dakle, ja sam prava-pravcata žrtva mode.“

„Nisam sigurna da sam sposobna za crnjake, Džen.“

„U redu.“

„Pozitivno pa čak i luckasto raspoloženje“, kažem. „To je u redu. To je sjajno. Pa i mračan humor, i to može da prođe. Ali kad pređe u crnjake – dakle, to je više moj fah.“

„Shvatila, mama.“

Takoreći kao da smo za našim kuhinjskim stolom.

Polazimo za tobom u apsurdno kršten kafe *Palme*; u plastičnim površinama stolova ogledaju se neonke.

„Žestoka atmosfera“, kaže Dženi i načas ne mogu da odredim da li ta izjava označava njen neumorno pozitivan

stav, nasleđen od tebe, ili pak smisao za humor, s kojim je povukla na mene. Jadna Džen, ne može biti ni pozitivna ni smešna a da jedno od nas dvoje ne prisvoji zaslugu.

Pridružuje ti se sad Sara s poslužavnikom punim hrane, na koju ti i ne obraćaš pažnju.

„Ko je to uradio?“, pitaš.

„Još ne znamo, ali saznaćemo, obećavam ti.“

„Ali neko je valjda morao videti ko je to bio?“, kažeš.

„Neko je morao videti.“

Polaze ruku na tvoju mišicu.

„Sigurno nešto znaš“, nastavljaš.

„Ne mnogo.“

„Znaš li šta su radili Dženi, upravo maločas, kad sam pošao od nje?“, upitao si.

„Džen, molim te, idi odavde“, kažem, ali ona se ne pomera.

„Ispirali su joj oči, *ispirali oči*, zaboga.“

Osećam kako se Dženi ukočila kraj mene. Sari naviru suze. Nikad je nisam videla kako plače.

Još nije upitala kako je Dženi. Primećujem da se psihički priprema. U sebi je preklinjem da ne pita.

„Jesu li ti rekli kolike su joj šanse da...?“, izgovara, ali glas joj se prekida, ne može dalje. Čitav život je provela ispitujući ljude, ali ovo pitanje nije uspela da dovrši.

„Ima manje od pedeset posto šanse da preživi“, odgovaraš, ponavljajući izjavu doktora Sandua od reči do reči; možda ti je to lakše nego da je prevodiš u vlastiti glas.

Vidim kako Sara bleđi, doslovno postaje bela, i po boji njenog lica shvatam koliko voli Dženi.

„Zašto mi nisi rekao?“, pita, a te njene reči mogle bi biti i Dženino pitanje meni.

„Zato što će joj *biti* dobro“, uzvraćaš Sari gotovo ljutito.
„*Oporaviće se.*“

„Ako ne računam Dženi, samo još dvoje radnika škole nisu bili na danu sporta“, kaže ona. „Smatramo da je izuzetno mala verovatnoća da je to učinio neko od njih.“

„Škola ima kapiju koja je sve vreme zaključana pomoću šifre. Sekretarica pušta ljude preko interfona, iz svoje kancelarije. Šifra nije poverena ni roditeljima ni deci; svi moraju da pozvone. Radnici škole je znaju, ali svi su bili na igralištu. Zato verovatno tragamo za nekim sa strane.“

„Ali kako je taj mogao ući?“, pitaš. Hteo si krivca, ali sad ne želiš da ta osoba ima pristupa školi, kao da ćeš promeniti sve što se desilo time što ćeš dokazati da je to bilo nemoguće.

„Mogao se ušunjati ranije u toku dana“, uzvraća Sara. „Čak vrlo verovatno za nekim ko je po propisu pozvonio. Možda se nekako stopio s roditeljima pa je ostao neprimećen jer su ovi pomislili da je neko iz škole, a ovi iz škole da je roditelj. Škole su prometna mesta, mnoštvo ljudi dolazi i odlazi. Palilac je isto tako mogao i posmatrati nekog od osoblja kako unosi šifru, pa ju je upamtio i vratio se u vreme kad su svi bili napolju zbog dana sporta.“

„Pa ne može valjda tek tako da se uđe? Valjda...“

„Čim se prođe glavna kapija, više nema obezbeđenja, ulazna vrata se ne zaključavaju i nema kamera niti drugih bezbednosnih uređaja.“

To je zaista sve što imamo zasad, Majk. Još nismo dali javno saopštenje da je posredi podmetnut požar. Ali istraga se vodi kao hitna; dodeljuju joj koliko god mogu ljudi. Slučaj vodi detektiv inspektor Bejker. Videću može li da se nađe s tobom, ali znaj da se nije baš ubio od saosećanja.“

„Samo hoću da policija nađe tog koji je to uradio. A tad ću ga ja pozlediti. Pozleđiću ga onako kako je on pozleđio moju porodicu.“

6

„Tvoja definicija reči 'dobro' označava više od pedeset posto šanse da se umre?“, pita Dženi, i u njenom glasu čuje se onaj ton koji zvuči kao zadirkivanje, ali ne šali se valjda sad?

„Izvini.“

„Ne želim da se vidim, ali želim da *znam šta se dešava*. Potrebna mi je istina, važi? Ako tražim da je čujem, to znači da sam u stanju da je podnesem.“

Klimam glavom i na trenutak ćutim, tako prekorena.

„Ožiljci“, kažem zatim. „Istina je ono što sam ti rekla za njih.“

Vidim da joj je laknulo.

„Biće sa mnom sve kako treba“, kaže. „Kao što je i tata rekao, znam da hoće. Isto tako i sa tobom. *Oporavićemo se*.“

Nekada me je sekirao taj njen optimizam, mislila sam da se krije iza njega umesto da se suoči sa stvarnošću.

„*U neku ruku ovo je dobro, mama*“, rekla je kad je pala na ispitima. „*Bolje je sad da shvatim da nisam za univerzitet nego kroz tri godine kad vas zadužim do guše*.“

„Naravno da ćemo se oporaviti“, potvrđujem.

Malo dalje u hodniku ugledale smo Taru kako ide ka tebi. Sećam se da sam je i ranije videla, u onom moru novinara. Sad ti je pratila trag sve dovde. I Dženi ju je primetila.

„Zar nije ovo ona što misli da je *Ričmond post* isto što i *Vašington post*?“, pita Dženi sećajući se naše šale.

„To je ta.“

Stiže do tebe, a ti je gledaš, smeten.

„Majkle...?“, izgovara onim svojim glasom kao da prede.

Muškarce obično zaslepe Tarino devojački rumeno lice, vitko telo i lepa sjajna kosa, ali neće zaslepiti čoveka kome je žena u nesvesti, a ćerka u kritičnom stanju. Uzmičeš od nje, pokušavaš da se setiš ko je. Pridružila ti se i Sara.

„Ova me je nešto ranije pitala za Sajlasa Hajmana“, kažeš Sari.

„Znaš je?“

„Ne.“

„Ja sam Grejsina prijateljica“, najmirnije se ubacuje Tara.

„Sumnjam!“, odsecaš ti.

„Dobro, više smo kolegice. Radim zajedno sa Grejs u *Ričmond postu*.“

„Dakle, novinarka“, kaže Sara. „Vreme je da idemo.“

Tara ne namerava da odstupi. Sara joj potura legitimaciju.

„*Detektivka narednica* Makbrajd“, čita Tara prenaglašeno.

„Dakle, *jeste* policija umešana. Pretpostavljam da će vaša istraga obuhvatiti i onog nastavnika Sajlasa Hajmana?“

„Napolje. Iz ovih stopa“, izgovara Sara glasom iz kog izbijaju uniforma i pendrek.

Dženi i ja je posmatramo kako praktično sprovodi Taru do lifta.

„Sjajna je, jelda?“, kaže Dženi, a ja klimam glavom, ne baš nesebično.

„Mada je pogrešila za ono maločas“, nastavlja Dženi.

„Ili je u najmanju ruku pogrešila gospođa Hili kad joj je

objašnjavala za šifru od kapije. Znaš kad je rekla da je niko ne zna? Neki roditelji je znaju. Vidala sam ih kako sami ulaze kad Anete malo duže nema da im otvori. A znaju je i neka deca, mada to nije predviđeno.“

Ja ne znam šifru, ali opet – nisam u nekom prisnom drugarstvu s tim majkama što sve znaju.

„Dakle, mogao je ući neki roditelj“, kažem.

„Svi su roditelji prisustvovali danu sporta.“

„Možda se neki udaljio.“

Pokušavam da se u mislima vratim u to popodne. Da nisam videla nešto, ne shvatajući šta je?

Prvo čega se prisećam jeste kako navijam za Adama u trci na kratke staze kojom je takmičenje otvoreno, lice mu je brižno i napregnuto, tanke noge motaju svom silinom, očajnički se bori da ne izneveri tim Zelenih. Sekirala sam se što je došao poslednji, što ti nisi tu, što će Džen morati ponovo da polaže; nisam uviđala džinovsku istinu: da smo svi živi i zdravi, nepovređeni. Jer da sam je uvidela, jurcala bih po toj poljani i klicala dok ne promuknem, diveći se koliko je nestvaran i *čudesan* naš život. Život plavog neba, zelene trave, belih linija; obuhvatan, ustrojen i potpun.

Ali moram se usredsrediti. *Usredsrediti*.

Pamtim grupu roditelja iz Adamovog odeljenja, zapitkuju me da li ću učestvovati u trci majki.

„O, ma hajdete, Grejs! Uvek ste za akciju!“

„Aha, ali za *sporu* akciju“, odgovorila sam.

Ponovo sam sad zavirila u njihova osmehnuta lica. Da li je neko od njih, nedugo potom, pošao u zgradu škole? Možda je bio ostavio kanister s belim špiritusom u prtljažniku kola. Upaljač krišom ubacio u džep. Ali zar im nisu osmesi bili jednostavno suviše opuštene i iskrene da bi skrivali neku zlu nameru?

Malo potom Adam je pritrčao da mi kaže kako će svoju tortu dobiti *odmah sad!* Rouina je trebalo da uzme medalje iz škole, pa je pošla s njim. A kad su otišli, ja sam pomislila koliko odraslo izgleda ona sad u tim platnenim pantalonama i bluzici beloj kao sneg; kao da je juče bila ona mala vilenjakinja zajedno sa Dženi.

Izvini, ovo uopšte nije bitno. Moram da se zagledam pomnije.

Okrećem se od Adama i Rouine, prebacujem žižu nadesno pa nalevo, ali sećanje se ne može tek tako ponovo pustiti iz početka, pa mi ništa i ne ulazi u žižu.

Ali tada jesam proverila čitav krug igrališta, u širokom potezu od jednog do drugog kraja, tražeći Dženi. Ako se usredsredim na to sećanje, možda ću ugledati nešto važno.

Presvisnuće od dosade, razmišljala sam dok sam preletala pogledom igralište. *Gore u ambulanti, sama-samcita. Sigurno će izaći pre kraja smene.*

Jedna ljudska prilika na rubu igrališta, napola skrivena obodom od grmlja azaleje, visokog do grudi.

Prilika je nepomična, i ta njena nepomičnost privukla mi je pažnju.

No posmatrala sam je samo koliko da uvidim da to nije Dženi. Sad pokušavam da joj pridem bliže, ali ne uspevam da ulovim nijednu drugu pojedinost. To je samo senovita ljudska prilika na rubu igrališta; sećanje mi više ništa ne donosi.

Ta prilika me proganja. Zamišljam je kako ulazi u učionice gornjih spratova i otvara prozore širom; zamišljam dečje crteže, štipaljkama prikačene na kanape razvučene preko učionica, kako bučno lepeću na povetarcu.

Opet sam na igralištu; Mejzi je došla da potraži Rouinu, a ja sam joj rekla da je u školskoj zgradi. Sećam se kako sam posmatrala Mejzi dok je odlazila sa igrališta. I nešto je naglo

iskočilo usred te uspomene. Nešto drugo što sam ugledala na obodu igrališta i što sam tad zapazila; to nešto znači. Ali klizi mi iz ruku, a što snažnije pokušavam da ga privučem, ono se više kida i rasipa.

No nema ni svrhe vući ga. Jer u tom trenutku palilac je već bio pootvarao prozore i prosuo beli špirituis i namestio zgodno konzerve s bojom u spreju. I uskoro će snažni bogomdani povetarac usrknuti i povući vatru do trećeg sprata.

Nastavnik fizičkog dunuo je u pištaljku i kroz koji čas, još ne, ali ubrzo, ugledaću crn dim, gust crn dim kao sa praznične lomače.

Ubrzo ću potrčati.

„Mama?“

Dženino zabrinuto lice vratilo me je u jarko osvetljeni bolnički hodnik.

„Pokušavala sam da se setim“, kaže. „Znaš već, da li sam videla nekoga ili nešto, ali kad pokušam i kad krenem da razmišljam o požaru, ne mogu...“

Nije dorekla, trese se. Hvatam je za ruku.

„Sve je u redu kad razmišljam o tome kako sam bila u ambulanti“, nastavlja. „Ivo i ja smo razmenjivali poruke. To sam ti rekla, je li tako? Poslednju sam poslala u pola tri. Znam da je bilo toliko zato što je na Barbadosu to pola deset izjutra, pa je rekao da upravo ustaje iz kreveta. Ali zatim... kao da više ne mogu da razmišljam, samo mogu da osećam. Jedino da osećam.“

Prozeo ju je drhtav udar straha ili bola.

„Ne moraš ni da se vraćaš na ta sećanja“, kažem joj. „Saznaće tetka Sarine kolege šta se dogodilo.“

Nisam joj rekla za svoju senovitu ljudsku priliku koju sam krajičkom oka opazila na rubu igrališta, zato što se ona ne može preterano ozbiljno računati, zar ne?

„Brinula sam se da će ti biti dosadno tamo gore“, vedro joj kažem. „Nisam se setila da ćete se ti i Ivo dopisivati.“

Zajedničkim snagama, mora da su dosad iskucali količinu teksta za čitav *Rat i mir*.

Kad sam ja bila njenih godina, momci nisu mnogo ni govorili devojkama, a nekmoli pisali, ali mobilni su im dolijali. Sigurno nekima stvaraju pritisak, ali ja mislim da Ivu prija da šalje ljubavne sonete i romantične haiku stihove kroz etar.

Ali samo se meni pričinjava da je poezija iz Ivovih poruka malčice ženskasta; dok si ti – što je za mene iznenađenje – odlučno na njegovoj strani.

Dženi je otišla da bude uz tebe, dok ja „svratim na moje odeljenje da se dodatno obavestim u kakvom sam stanju“ – kao da smeram da skoknem do *Badžensa* po *Ivning standard*.

Pored mog kreveta sedi Mejzi, drži me za ruku i govori mi, i dira me u srce to što smatra da je čujem.

„A Džen-Džen će biti dobro“, kaže. „Dabome da će biti.“

Džen-Džen; tim imenom smo je zvali kad je bila mala, pa nam se ponekad slučajno i sad omakne.

„Biće njoj odlično! Videćeš. I tebi. Pogledaj se, Grejsi. Uopšte ne izgledaš loše. Obema će vam biti dobro.“

Osećam kako me uspokojava njena toplina i u mislima mi se javlja još jedno živo sećanje sa dana sporta. Ne detektivsko, već sećanje koje me umiruje, pa ću dopustiti sebi da ga načas opet proživim; paracetamol za moj bolni um.

Mejzi je hitala po jarkozelenoj travi, u majici s natpisom PROVOD, prekoračujući linije izvučene belom bojom, pod nebom boje žavornjaka.

„Grejsi...“, izgovorila je i zagrlila me, propisno, medveđim stiskom, poljupci nisu pali u prazno.

„Došla sam da povezem Rouinu kući“, rekla je sva blistajući. „Javila mi se maločas porukom, kaže da je u podzemnoj železnici krkljanac. Dakle, šofer-mama, izvol’te doći!“

Kazala sam joj da je Rouina otišla u školu po medalje, a Adam po svoju tortu; čokoladnu crnu iz *Marksa i Spensera* koju smo pretvorili u rovovski prizor iz Drugog svetskog rata.

„Sjajno!“, rekla je smejući se.

Mejzi, moja neočekivana srodna duša. Naše kćeri, različite kao nebo i zemlja, nikad se nisu sprijateljile, ali Mejzi i ja jesmo. Sastajale smo se nezavisno od njih i razmenjivale detaljčice iz života naše dece: Rouinine suze kad nije uspela da uđe u ekipu za netbol i kad je Mejzi ponudila gospodinu Kobinu novu opremu za tim ili pak seks ukoliko postavi Rouinu za krilnog napadača – pa morala da objašnjava da je ta druga ponuda bila *šala!* Rouininu užasnutost kad joj je iznikao stalni sekutić pa je kukala da joj zubar vrati one sitne zubiće; ja sam kao dar zauzvrat pripovedala svoju zubarsku priču, kad Dženi zbog proteze nije htela ni da jede ni da se osmehne sve dok nismo našli ko pravi proteze od svetloplavog materijala.

A Mejzi sam se obratila i kad mi je krenuo treći pobačaj, nasred proslave Dženinog sedmog rođendana, kad si ti snimao u inostranstvu.

„A sad me slušajte, dečurlijo! Dženina mama mora da ide da se vidi s Deda Mrazom – da, jeste Božić tek kroz tri meseca! – ali njemu treba unapred da se javi kad su deca STVARNO DOBRA – a pošto ste danas po podne svi bili FENOMENALNI, Dženina mama hoće da se postara da svi dobijete po jedan posebni dodatni poklon u čarapi.“

A meni u četiri oka: „Materijalizam i Deda Mraz obično pale.“

„Znači, sad ćete se sa mnom igrati muzičkih stolica, u redu? Svi spremni?!“

I sve je dobro prošlo. I niko nije znao. I uspela je da zabavi dvadesetoro dece dok sam ja išla u bolnicu; uzela je te noći Dženi kod sebe.

Tri godine iza toga, čekala je zajedno sa mnom onih dvanaest nedelja dok Adam nije bezbedno ostao u meni, s velikom verovatnoćom da izgura do kraja. Kao da nam je rod rođeni, shvatala je koliko nam je duboko dragocen Adam; naša s mukom izvojevana beba.

A sad sedi do mene, moja dugogodišnja drugarica, i plače. Ona za sve plače – „*Glupavo sladunjavo!*“, reći će na predbožićnoj službi u crkvi – ali ovo su suze bola. Stegla mi je ruku jače.

„Ja sam kriva“, kaže. „Bila sam unutra, u ve-ceu, kad se alarm oglasio. Ali nisam znala da je Dženi u zgradi. Nisam znala da treba da je pozovem. Samo sam pošla da tražim Rouinu i Adama. Ali s njima je bilo sve u redu, izašli su očas posla.“

Na danu sporta rekla sam joj da su Adam i Rouina u školi. Da sam rekla: „*I Dženi!*“, ona bi i nju potražila, proverila bi da li je izašla pre no što se požar razdivljao.

Dve reči.

Ali umesto toga ja sam blebetala o Adamovoj torti.

Govori šapatom. „Tad sam te videla kako trčiš ka školi. I znala sam koliko će ti laknuti kad budeš videla da je Adam na bezbednom.“

Setila sam se kako je Mejzi stajala napolju, umirujući nastavnicu polaznog razreda, dok je Rouina umirivala Adama kraj bronzane statue deteta, a crn dim se kovitlao u vetru, prljajući plavo nebo.

„A onda si počela da vičeš i dozivaš Dženi, i shvatala sam da je sigurno ostala unutra. A ti si utrčala.“ Začutala je načas, bleđa. „Ali ja nisam pošla da ti pomognem.“ Krivica joj kida glas u stakato.

No kako može pomisliti da nju krivim? Samo me je dirnulo to što je pomislila, makar i načas, da pođe za mnom u usplamtelu zgradu.

„Znam da je trebalo da ti pomognem“, nastavlja. „Naravno da je trebalo. Ali nisam bila toliko hrabra. Zato sam potrčala prema vatrogasnim kolima, koja su još stajala na mostu. Daleko od požara. Rekla sam im da unutra ima ljudi. Ako to znaju, mislila sam, stići će brže, biće im hitnije. I jesu pošli. Mislim, čim sam im rekla, jedna vatrogasna kola su krenula na neki parkiran auto i izgurala ga s puta na trotoar. A onda su ljudi parkirani iza njih shvatili šta se dešava, pa su poizlazili iz kola, a vatrogasci su vikali da u školi ima ljudi, i onda smo svi krenuli da guramo automobile s puta. Svi smo gurali automobile s puta kako bi oni mogli da prođu.“

Vidim da joj se sećanje preliiva u sadašnjicu, pa se odi-grava ispred samih njenih očiju, i oseća miris i sve čuje – isparljivi dizel, zamišljam, ljudi viču, sirene trube, do mosta pristiže miris vatre.

Želim da je prekinem u tom snu na javi, da je spasem od njega. Želim da je pitam je li Rouini dobro, pošto pamtim da sam je videla na odeljenju za nesreće i hitne slučajeve kad sam tražila Dženi. I sećam se kad se onaj čovek u delu obratio novinarima i rekao da je i Rouina u bolnici. Ali otad nisam zastala da pomislim na nju; zebnja za sopstveno dete sebično je potisla sav prostor za svakog drugog.

No zašto je Rouina povređena kad sam je videla na bezbednom, napolju, pored statue sa Adamom?

Stiže doktorka Bejlstrom na vrtoglavim crvenim štiklama i Mejzi mora da pođe. Mislim da odlazi teška srca, kao da ima još nešto što hoće da mi kaže.

Sad je kasno i zov doma je nesnosno snažan. Vlastiti krevet. Vlastita kuća. Vlastiti život koji se živi kao uobičajeno sutra.

Javljaš se Adamu telefonom i nekoliko časaka čekam, kao da će posle na mene doći red da razgovaram s njim. A onda ti žurno prilazim, osluškujem mu glas.

„Ja ću spavati ovde s mamom i Dženi. Ali videćemo se čim budem mogao, važi?“

Čujem ga kako diše. Odsečno, ubrzano.

„Važi, Ads?“

I dalje samo disanje, prestravljeno disanje.

„Trenutno moraš da mi budeš vojničina, Adi, molim te!“

I dalje ne progovara. A ja čujem jaz između vas dvojice, onaj koji me je nekada rastuživao, a sada me plaši.

„Onda laku noć. Lepo spavaj, pozdravi baku Dži.“

Moram da ga zagrlim, *koliko ovog trena*; da osetim njegovu toplo malo telo, razbarušim mu meku kosu, kažem mu koliko ga volim.

„Sigurna sam da će ga baka Dži dovesti sutra da te vidi“, kaže mi Dženi kao da mi čita misli. „Ja bih ga verovatno previše prepala, ali ti izgledaš fino.“

Hteo si da provedeš noć i pored mene i pored Dženi – cepajući se nadvoje, da bi nad obema stražario.

Medicinska sestra je pokušala da te ubedi da legneš u krevet koji su ti spremili. Rekla ti je da sam u nesvesti te da stoga i ne znam da li si uz mene ili nisi, da je Dženi pod prejakim sedativima da bi ičega bila svesna. Dok je sestra to govorila, Dženi joj se iskrevljila i ja sam se nasmejala. Zaista je tu bilo bezbroj mogućnosti za komediju tipa farse spavaće sobe, pa sam pomislila da će Dženi uspeti da me preduhitri.

Sestra je obećala da će te obavestiti istog časa ako se moje ili Dženino stanje „pogorša“.

Kazala je zapravo da ni ja ni Dženi nećemo umreti bez tebe.

Možda sam malčice i požurila sa zaključkom da tu ima potencijala za komediju.